

Ця книга – родинна історія хлопчика Тоніно, розказана від його імені. Така, що зачепить кожного знайомими ситуаціями, подіями, фразами і страхами.

У Тоніно є мама й тато, які не завжди знаходять спільну мову. Є дідусь і бабуся міські, а є – сільські. І вони зовсім різні, бо живуть у різних світах. І саме сільські дідусь і бабуся – Оттавіано і Теодолінда – відкривають перед Тоніно скарби емоцій, вчать розуміти себе й близьких, сприймати і переосмислювати навіть найскладніші речі та явища. Навіть смерть, яка є невід'ємною частиною життя.

Ця історія – повернення в дитинство з його можливістю неможливого і нагадування про те, що дива існують поряд з нами, і що, попри сум, несправедливість та розпач, ми таки зуміємо їх побачити, якщо тільки відкриємо до них серце.

 переклав Андрій Маслах
намалювала Анастасія Стефурак

Друкується за виданням
Angela Nanetti. Mio nonno era un ciliegio
© 1998, Edizioni EL S.r.l., Trieste Italy

© Видавництво Старого Лева, 2015
© Анджела Нанетті, текст, 1998
© Анастасія Стефурак, художнє оформлення, 2015

ISBN 978-617-679-112-6

Дідусь Оттавіано

Коли я мав чотири роки, у мене було двоє дідусів і дві бабці: одні дідусь із бабцею жили в місті, а другі – на селі.

Міських дідуся з бабцею звали Луїджі й Антоньєтта, і були вони точнісінько такі ж, як і решта міського люду. Сільські дідусь із бабцею називалися Оттавіано й Теодолінда і не були подібні ні на кого, навіть на своїх сусідів.

Міські дідусь із бабцею жили у нашій багатопверхівці, і бачив я їх щонайменше чотири рази на день.

О восьмій ранку, коли дідусь повертався з Флопі після прогулянки:

– То що сьогодні робимо, юначе? Йдемо до школи чи ні?

О дев'ятій, коли бабця йшла з Флопі на закупи:

– Готовий до школи, пуцьвірінку?

О другій, коли дідусь виводив Флопі на другу прогулянку:

– О, ти вже прийшов зі школи! Молодець!

І о п'ятій, коли бабця знову виходила з Флопі до крамниці або йшла в гості до своїх приятельок:

– То що, добре повеселився у школі, пуцьвірінку?

«Школою» вони чомусь називали мій дитячий садок. Його я ненавидів усім серцем відтоді, як одного жахливого ранку мама пішла на роботу, а мене затигнула туди.

Щодня у нас повторювалася одна й та сама історія: я плакав, дідусь стукав у двері, потім з'являлася бабця, і вони обоє йшли собі кудись із Флопі.

Побачивши їх, мама часом пирхала і казала щось типу: «Ну от, собака їм дорожчий за внука». Мене це дуже непокоїло, і часто я навіть переставав плакати. Адже Флопі з тим своїм круглим, ніби футбольний м'яч, животом і рахітичними лапами, був страшенно бридкий, і я лякався: невже я ще гірший за нього?

Сільські дідусь із бабцею були цілком інакші. По-перше, замість собаки вони мали гусей і курей; по-друге, не ходили чотири рази на день з ними гуляти; і, по-третє, жили не вгорі

Людмила
та
Антонъетта

Оттавіано
й
Теодолінда

над нами, а за сорок кілометрів, тому бачив я їх, у кращому разі, двічі на місяць.

Говорячи про них, мама часом зітхала і казала щось типу: «Вони як ті привиди». І я уявляв, як високий дідусь Оттавіано й огрядна бабця Теодолінда, накинувши собі на голову білі простирадла, ганяють по подвір'ї своїх гусей і курей.

Сільські дідусь із бабцею були маминими батьками. Вони були набагато симпатичніші за міських – такі, як і сама мама.

Мама була в дідуся Оттавіано єдиною донькою, бо бабця Теодолінда хоч і була дуже повна, але дітей народжувала зовсім малесеньких, і вони не проживали й дня. З мамою, на щастя, у неї все вийшло краще. Може, тому, що цього разу, казала бабця, вона дуже вже постаралася – щоб мати згодом такого внука, як я.

Дідусь святкував цілий день, і бабця розповідала, що впився він тоді таки добряче. А потім пішов на город посадити черешню.

Тут треба розповісти вам трохи про дідуся. Мене у той час ще не було, але я собі думаю, що він уже тоді був дуже незвичайним чоловіком. Бабця казала, що дідусь був найгарнішим хлопцем у селі і що їй довелося добряче попріти, доки він таки спіймався на її гачок. Але вона, можливо, трохи й перебільшувала, бо любила його так сильно, що це було видно й досі. Я пам'ятаю дідуся не те щоб гарним, а високим і струнким, з розкуйовдженим від вітру волоссям – тим, яке в нього ще залишалося, – і завжди зі стеблинкою польової трави в зубах. Стеблинку цю дідусь виривав двома пальцями і повільно-повільно пожевував. «Краще це, ніж цигарка», – казав він.

Отже, коли народилася мама, дідусь пішов до села і повернувся з парою золотих сережок для бабці і з саджанцем черешні. Потім вийшов на город, викопав ямку, вкинув туди трохи теплого перегною і посадив деревце. А тоді взяв складаного ножа, розжарив його на вогні до червоного і вирізав на тоненькому ще стовбурі ім'я Феліче, тобто «Щасливий». Маму називали Фелічітою, і дідусь вважав, що черешневе деревце має називатися якимось подібно. Але бабця зауважила, що черешні ім'я Феліче не дуже пасує, і тоді дідусь вирішив, що зватиме її Феліція. На тому й зупинилися. Деревце мало три гілки, а навесні, коли мамі виповнилося сім місяців і в неї прорізулися чотири зуби, зацвіло – на ньому з'явилися чотири квітки. Відтоді мама з черешнею росли разом. Їх двоє та дідусь із бабцею – оце й була сім'я. Щоб у цьому перекоонатися, досить було переглянути альбом із фотографіями.

На першій знімці бабця Теодолінда піднімала догори семимісячну маму. Правда, знаменитих чотирьох зубів тут не було видно. Дивлячись на цю фотографію, я завжди думав про те, що бабця Теодолінда пречудово почувалася б на ринзі у суперважкій вазі. Вона була ще молода і не така повна, як за моєї пам'яті, але руки вже тоді мала вдвічі товщі, ніж у бабці Антоньєтти. А що вже казати про груди! Вони у бабці Теодолінди були такі великі і м'які, що коли я потрапляв до неї в обійми, то ніби з головою пірнав у пухову подушку. Хотілося вмотитися там і тихесенько спати собі хоч би й ціле життя.

Це – найкраще, що я пам'ятаю про бабцю... а ще її запах, анітрохи не подібний на смердючі парфуми бабці Антоньєтти, більше схожий на те, як пахла після ванни мама. Бабця казала,

що вся штука тут у милі, звареному вдома за таємним рецептом, який їй дала одна відьма, і я вірив, бо вона так відрізнялася від інших жінок, що від неї можна було чекати чого завгодно.

На тій першій в альбомі знімці біля бабці була також Феліція – черешня-дитинча, заввишки вже десь така, як сама бабця. Дідусь казав, що Феліція, коли він її посадив, мала три роки – якраз той вік, коли добре бавитися разом. На іншій фотографії видно було маму на гойдалці, підвішеній до найтовстішої гілки черешні, яка тим часом вже випустила тих гілок багато. Якось дідусь попідрізав їх, і тоді Феліція мала такий вигляд, ніби сильно змерзла. Але коли я сказав про це дідусеві, той лише посміхнувся: «Ні, рослинам це тільки на користь, так вони стають міцнішими». І справді, на знімці, зробленій у мамин сьомий день народження, Феліція вже виглядала справжнім деревом, і мама сиділа верхи на якійсь гілці, гойдаючи в повітрі ногами.

Вона сто разів розповідала мені, що в дитинстві найкращою розвагою для неї було вилазити на черешню і вигадувати там, нагорі, безліч різних забав. Я слухав і трохи заздрих, бо коли мене привозили до дідуса з бабцею, то часу завжди було замало, Феліція була зависока, а я – замаленький, щоб самому на неї вилізти. Якщо дідусь не порався на городі чи біля курей, то допомагав мені: скидав черевики, брав мене на плечі і неймовірно спритно видирався на дерево, ніби мавпа зі своїм мавпеням. Одного разу мама вийшла з дому, побачила нас і аж затулила рукою рот, щоб не закричати. Але нічого не сказала, бо знала, що кричати на дідуса – марна справа. Так бувало, доки бабця ще почувалася добре. Потім вона захворіла, і дідусь став

